

Савченко Валерія Олександрівна

викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ КОРРУПЦІЇ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Корупція в галузі освіти в Україні є найгострішою соціальною проблемою, оскільки перешкоджає країні стати на шлях сталого розвитку та спричиняє багато негативних наслідків. Для боротьби з корупцією в системі освіти прикладено багато зусиль з боку держави, запроваджено систему зовнішнього незалежного оцінювання та ін. Проте, не зважаючи на помітне скорочення поля корупційних практик під час вступу абітурієнтів до вищих навчальних закладів, проблема з корупцією у процесі самого навчання у вищих навчальних закладах та спеціалізованих технічних закладах залишилась.

Таким явищам приділено багато уваги з боку суспільства, а також з боку й дослідників, зокрема таких як Л. М. Масюк, А. А. Машиньян, В. І. Берестень, Є. Є. Румянцева, С. Роуз-Аккерман, О. Г. Карпович, П. В. Гулідов, П. В. Ларіонов, С. М. Курганський та ін.

У 2014 році Міністерство освіти і науки (МОН) поставило завдання докорінно змінити систему вищої освіти в Україні. На шляху досягнення цієї мети було винесено новий Закон «Про вищу освіту», проведено соціальні опитування студентів вищих навчальних закладів. Це дало змогу зрозуміти сучасний стан корупції та виявити перші наслідки діяльності МОН з виконання подолання цієї проблеми. Такі опитування засвідчили наявність корупції у вищих навчальних закладах та про її великі масштаби.

Існує багато ідей щодо подолання корупції, наприклад, на думку Сушевої О.Г., для подолання явища корупції у вищих навчальних закладах, при вступі до навчання вступні іспити повинні проходити у формі тестів та за результатами зовнішнього тестування. Роботи абітурієнтів повинні бути закодовані, що дозволить уникнути фальсифікації їх результатів, а отже зводить нанівець можливість корупції.[1]

Також є думка, що протидія корупції у вищому навчальному закладі повинна супроводжуватися діяльністю у двох напрямках: профілактики та безпосереднього виявлення корупційних фактів. При цьому, обидва вектори є однаково важливими. Для їх реалізації необхідно активізувати зусилля усіх учасників освітнього процесу. Така комплексна тактика дасть можливість повною мірою задовольнити у цьому процесі інтереси усіх суб'єктів: адміністрації навчального закладу - у позитивному іміджі ВНЗ, викладацького складу - у високій професійній якості власних випускників, студентів - у здо-

бутті ґрунтовних знань.

У цьому зв'язку за доцільне видається втілити наступні заходи:

1) з боку адміністрації - персоналізувати відповідальність за стан профілактичної антикорупційної діяльності шляхом визначення конкретної уповноваженої особи з питань запобігання і виявлення корупції; розробити чітку програму і план заходів протидії корупції; організувати навчальні тренінги для викладачів та студентів з вивченням основ законодавства про запобігання корупції; створення каналів комунікації, по яких студенти могли б, в тому числі і в анонімному режимі, повідомляти по факти корупції; запровадити дієві механізми контролю за якістю навчання студентів і процесом викладання дисциплін.

2) зі сторони науково-педагогічних працівників - запровадити форми контролю за рівнем знань студентів, які б виключали людський чинник і суб'єктивізм; посилення контролю за відвідуванням студентів і виконання ними навчальної програми; стимулювати високий рівень успішності студентів шляхом відзначення кращих з них; розробити і запровадити спецкурс, в рамках якого студенти були б поінформовані про їхні права і обов'язки та застави протидії корупції; ініціювати регулярні зустрічі з ректоратом, на яких обговорювати питання оптимізації навчального процесу та запобігання корупційним ризикам.

3) з боку студентської спільноти - ініціювати регулярні зустрічі з адміністрацією ВНЗ щодо удосконалення навчального процесу; створити орган студентського самоврядування, до компетенції якого входив би моніторинг корупційних ризиків; налагодити співпрацю з громадськими організаціями відповідного спрямування.[2]

А на думку О. Пищуліної, для розроблення шляхів та методів подолання корупції у вищих навчальних закладах необхідні:

- громадська оцінка діяльності державного апарату
- скорочення державних функцій, що призведе до скорочення держапарату, але при підвищенні зарплати чиновникам (до речі, цю думку поділяють не всі експерти); підвищення ролі ЗМІ у вихованні чесності;
- реформа системи підготовки державних службовців і взагалі реформа;
- державної служби, в тому числі посилення соціального захисту держслужбовців;
- зміна податкової системи;
- зміна морального клімату в суспільстві, його ціннісних орієнтирів;
- створення спеціалізованого органу з запобігання корупції [3].

У свою чергу, Бабенко К.А. у своїй статті «Корупція в системі вищої освіти» робить теоретичні узагальнення щодо протидії корупції як соціального явища і пропонує нове вирішення питання, що стосується правового забезпечення протидії корупційним діянням у сфері освіти, а саме:

1. Визначення поняття «корупція у сфері освіти» має трактуватися як негативне соціальне явище, що полягає в умисному використанні особою займаної посади в корисливих цілях для особистого збагачення чи збагачення інших осіб усупереч інтересам держави та суспільства.

2. Визначення адміністративно-правового механізму запобігання та протидії корупційним діянням у сфері освіти як цілісної системи правових засобів, що характеризується єдністю взаємозумовлених та взаємозалежних елементів. [4].

Цікаву думку висловлює І. Гріньова яка вважає, що однією з головних проблем існування корупції у Вищих навчальних закладах є те, що у суспільстві, особливо серед молоді, сформувався культ грошей і влади, а не розуму і знань та ґрунтує таку думку на соціологічних дослідженнях, що були проведені в Кременчуцькому державному політехнічному університеті серед студентів четвертого курсу. Тільки 25% респондентів зазначили, що хочуть стати висококваліфікованими фахівцями, а 20%- високоосвіченими, культурними людьми. Таким чином, диплом, а не знання потрібні більшості студентів.[5,с.2]

На підставі вище зазначеного, можна зробити висновок, що корупція в системі освіти є поширеним явищем з яким потрібно боротись, для цього з боку держави зроблено чимало кроків, проте остаточно подолати корупцію у Вищих навчальних закладах поки ще не вдалося. Тому дослідження методів боротьби з корупцією тривають та відбуваються реформи в галузі освіти.

На шляху подолання явища корупції вважаємо за доцільне проводити опитування серед учнів вищих навчальних закладів з метою виявлення корупційних діянь з боку викладачів, такі опитування слід проводити анонімно. Проводити перевірки серед викладачів вищих навчальних закладів на наявність корупційних діянь та розробити нові методи перевірки відповідності вчителів займаним посадам.

1. Сушева О.Г. «Боротьба з корупцією у сфері вищої освіти»// Маріуполь URL - <http://web.worldbank.org/archive/website01363/WEB/IMAGES/ESSAY2.PDF>

2. НАТАЛЯ РОЖАНСЬКА, ОТТО ВІЛЬГЕЛЬМ ВОЛЬФ Корупція у вищій освіті: порівняльний аналіз соціальних уявлень студентів та викладачів ВНЗ півдня України// м. Миколаїв

3. Ольга Пищуліна «Особливості боротьби з корупцією у сфері вищої освіти» // URL - <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11635/12-Pushylyna>.

4. Бабенко К.А. «Корупція в системі вищої освіти:стність,причини та наслідки»//Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604) URL - <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=812>

5. Ірина Гріньова «Дослідження корупційних процесів у вищих навчальних закладах України»// Вісник Книжкової палати. 2011. № 11-3с.